
Ûnderwerp	: [Oeverbeheer vaarwegen] voorkeursvariant
Beliedsprogramma	: Bestimming Fryslân
Registraasjenûmer	: 01798097
Portefûljehâlder	: Deputearre Fokkens
Behanneljend amtner	: H. Dijkstra, (058) 292 50 28, Ynfrastruktur
Oanlieding	: In het kader van de Waterwet hebben Provinciale Staten in 2014 besloten tot een herverdeling van het vaarwegbeheer. In het voorstel van destijds is het beheer van de oevers langs deze vaarwegen buiten beschouwing gelaten vanwege de complexiteit. Wel is toen toegezegd dat naar een logische (her)verdeling van het oeverbeheer gekeken zou worden. In april 2018 hebben uw Staten een Startnotitie vastgesteld, waarin is vastgelegd welke varianten onderzocht dienden te worden.
Europeeske kontekst	: Niet van toepassing
Koarte gearfetting	: Het onderzoek zoals dat in de Startnotitie is aangekondigd, is afgerond en op bestuurlijk niveau in de stuurgroep “Oeverbeheer vaarwegen” uitvoerig besproken met de betrokken overheidspartijen (Wetterskip Fryslân en gemeenten). Het college van GS en een ruime meerderheid van betrokken overheidspartijen kiezen voor variant 5 als voorkeursvariant (zie probleemanalyse). Wel is een nadere uitwerking gewenst, voordat hierover definitief kan worden besloten. Reden hiervoor is dat de voorkeursvariant financiële gevolgen heeft voor alle betrokken overheidspartijen. Over de omvang hiervan moet eerst meer duidelijkheid komen. Daarom vragen wij u om in te stemmen met variant 5 (praktische functionele benadering) als voorkeursvariant en deze verder uit te werken. Daarnaast stellen wij u voor om variant 2 (huidige situatie met een plus) als terugvaloptie uit te werken, met variant 1 (huidige situatie) als referentie.

Beslútpunten

: Provinciale Staten besluiten:

1. Kennis te nemen van:
 - het bestuurlijke voorstel van de stuurgroep ‘Oeverbeheer vaarwegen’;
 - de standpunten van de colleges van Wetterskip Fryslân, de 14 “vaste wal” gemeenten en van de klankbordgroep over deze bestuurlijke voorkeur;
2. In te stemmen met variant 5 (praktische functionele benadering) als voorlopige voorkeursvariant en deze variant nader uit te werken;
3. In te stemmen met het Oeverfonds als onlosmakelijk onderdeel van variant 5 en bij de nadere uitwerking als kader mee te geven dat de provinciale inbreng in het Oeverfonds in beginsel maximaal 50% bedraagt;
4. Variant 2 (huidige situatie met een plus) als terugvaloptie nader uit te werken, met daarnaast variant 1 (huidige situatie) als referentie.

Taheakke

- :
- Bijlage 1 - Bestuurlijke voorkeur stuurgroep (inclusief sub-bijlagen a en b);
 - Bijlage 2 - Bestuurlijke standpunten van de colleges van het Wetterskip Fryslân, de gemeenten en de klankbordgroep over het bestuurlijk voorstel om variant 5 te kiezen als voorkeursvariant.

Taljochting :

Kontekst : Wettelijk kader
In 2009 is de Waterwet in werking getreden. De Waterwet heeft als primair doel om een meer integrale benadering van het gehele watersysteem in Nederland te bewerkstelligen.

Deze wet maakt de provincie bevoegd om te bepalen wie verantwoordelijk is voor het beheer van regionale watersystemen (waaronder vaarwegen en oevers langs deze vaarwegen). Uw Staten kunnen dat besluit nemen. Het is zaak om te proberen hier in goed overleg uit te komen met betrokken partijen.

Rol provincie

De rol van de provincie is in dezen drieledig:

- Conform de Waterwet wijst de provincie aan welke partij het beheer dient te voeren (vaarwegen en oevers);
- Conform de Waterwet heeft de provincie de vaarwegen aangewezen die van algemeen belang zijn (beroepsvaarwegen en recreatieve vaarwegen). Juridisch gezien heeft de provincie bij vaarwegen van algemeen belang een verantwoordelijkheid voor oeverbeheer, al is nog de vraag hoever die verantwoordelijkheid strekt;
- En ten slotte is de provincie in de huidige situatie zelf beheerder van zo'n 200 km aan oevers langs vaarwegen.

Besluiten uit het verleden

In 2014 heeft u besloten tot een herverdeling van het beheer van de belangrijke vaarwegen in Fryslân. De verantwoordelijkheid is destijds verdeeld tussen Wetterskip Fryslân (de vaarwegklassen E en F) en provincie (vaarwegklasse Dm en hoger). Zie voor een overzicht en duiding ook pagina 5 van bijlage 1 (het bestuurlijke voorstel van de stuurgroep).

Deze herverdeling betrof enkel het vaarwegbeheer (bv baggeren). De oevers zijn destijds bewust buiten beschouwing gelaten. Het oeverbeheer is niet per definitie gelijk aan het vaarwegbeheer. In tegendeel; oevers dienen vaak ook het belang van de aanliggende eigenaar. Alleen als de oever de bevaarbaarheid van de vaarweg dient, kan het onderhoud van de oever ook een vaarwegbelang zijn.

Het beheer van oevers is erg versnipperd. Naast provincie, gemeenten en het Wetterskip Fryslân hebben ook particulieren en andere "niet-overheids"-partijen oevers in beheer en/of belang bij het beheer van oevers. Dat maakt het complex en zorgt ervoor dat lang niet altijd duidelijk is wie verantwoordelijk is voor welke oever.

Bij de Statenbehandeling in 2014 heeft GS de toezegging gedaan om uw Staten op de hoogte te houden over vervolgstappen rond het oeverbeheer. In april 2018 is deze toezegging concreet ingevuld met het aanbieden van een Startnotitie die als zodanig ook is vastgesteld. In deze Startnotitie is aangegeven dat vier varianten voor het oeverbeheer onderzocht worden. Begin 2020 is in afstemming met de andere overheids-partijen een vijfde variant toegevoegd. U heeft hierover op 04 februari een brief ontvangen (nummer 01736347).

Probleemstelling : Huidige situatie
Fryslân heeft een groot areaal aan wateren met een functie voor vaarverkeer. Wanneer we deze vaarwegen beschouwen, liggen daar in totaal 1760 km aan oevers langs. Overigens is dit exclusief de Friese meren en het PM-kanaal, zoals ook in de startnotitie is aangegeven.

Voor ruwweg 600 km van deze oevers is het beheer en onderhoud geregeld (zie ook bijlage 1, tabel 2 op pagina 10). De provincie Fryslân heeft hiervan ca 200 km in beheer. Dit is historisch gegroeid en daardoor zowel versnipperd als niet altijd logisch.

Voor de overige oevers (ca. 1150 km) is het onderhoud en beheer niet geregeld. Voor deze oevers hanteert de provincie het uitgangspunt dat 'de aanliggende belanghebbende*' verantwoordelijk is voor het oeverbeheer'. Dit uitgangspunt is eenzijdig door de provincie ingenomen en wordt met enige regelmaat bestreden door andere partijen. Recent onderzoek heeft uitgewezen dat de stellingname van de provincie juridisch gezien mogelijk niet altijd houdbaar is.

Investeringen in het Fries Merenproject (FMP)

In het kader van het FMP is de afgelopen jaren veel geïnvesteerd in de vaarwegen en voorzieningen daaromheen. Om deze voorzieningen voor het varen voor de langere termijn te behouden, zijn niet alleen afspraken over het beheer en onderhoud van de vaarweg van belang. Ook zijn afspraken over beheer en onderhoud van oevers noodzakelijk.

Onvoldoende budget

Duidelijk is dat als we het beheer voor alle oevers goed willen regelen, de kosten hoger uit zullen vallen dan er nu aan budget beschikbaar is bij partijen. In de huidige situatie is namelijk enkel structureel onderhoudsbudget gereserveerd voor de oevers die nu in beheer zijn bij de provincie, het Wetterskip Fryslân en de gemeenten. Bij particulieren / instanties is in de meeste gevallen niets geregeld.

Probleemanalyse : Diversiteit aan belangen
Een oever langs de vaarwegen dient vaak meerdere belangen tegelijk:

1. Vaarwegbelang: bevaarbaarheid, nautisch belang, etc.;
2. Waterkwaliteit en natuur: bijvoorbeeld natuurlijke oevers (KRW-oevers);
3. Beschermen van (droge) functies op de wal: achterliggende polders, wandel- en fietspaden, wegen, aanliggende landerijen en tuinen, etc.

Een duidelijke prioritering van deze belangen ontbreekt. Wanneer beheer en onderhoud aan de orde zijn, ontstaat in de huidige situatie dan ook met enige regelmaat discussie welk belang het meeste gebaat is bij onderhoud en wie aan de lat staat voor de kosten. De Waterwet zegt niet welk belang prevaleert. De betrokken overheden maken hierover bij voorkeur onderling afspraken. Uiteindelijk kan de provincie vanuit haar bevoegdheid de knoop doorhakken.

* Onder 'aanliggende belanghebbende' wordt verstaan: die partij die vanuit de droge kant van de oever belang heeft bij de instandhouding van de oever.

Provinciale verantwoordelijkheid vanuit vaarwegbelang

Voor de vaarwegen die de provincie niet beheert, wordt het uitgangspunt gehanteerd dat 'de aanliggende belanghebbende verantwoordelijk is voor het oeverbeheer'.

Uit recent onderzoek is naar voren gekomen dat dit uitgangspunt juridisch gezien mogelijk niet altijd houdbaar is. Met name daar waar het vaarwegbelang gebaat is bij oeverbeheer (bijvoorbeeld bij smalle vaarwegen), is er een verantwoordelijkheid voor de provincie (en ook gemeenten) met het oog op het algemeen belang. Naar de toekomst toe betekent dit, dat de provincie er niet aan ontkomt om (mede) verantwoordelijkheid te nemen voor de oevers die zij niet in haar assetmanagement heeft opgenomen.

Kosten en dekking van onderhoud en beheer oevers

Daarnaast komt uit het uitgevoerde onderzoek naar voren dat er in totaal 1760 km aan oevers langs vaarwegen liggen (exclusief de oevers langs de meren en het PM-kanaal). Voor ruwweg 600 km oever is onderhoud en beheer geregeld:

- De provincie is op dit moment verantwoordelijk voor ca. 205 km oever en heeft hiervoor budget gereserveerd;
- Gemeenten hebben ook circa 165 km oever in beheer;
- Het Wetterskip Fryslân heeft structureel budget voor het beheer. Hoewel het exacte areaal oevers niet is vastgelegd in hun beheerssysteem, gaat het naar schatting om ruim 200 km. Verder wordt onderhoud aan oevers door het Wetterskip Fryslân vaak incidenteel geregeld.

Voor de resterende 1150 km is geen structurele dekking voor beheer en onderhoud geregeld. Het onderhoud en beheer van deze oevers vindt vaak alleen plaats als er sprake is van uiterste noodzaak en geeft vaak moeizame discussies tussen partijen en ad-hoc financiële oplossingen.

Het onderzoek heeft opgeleverd dat de totale beheer- en onderhoudskosten (gebaseerd op kentallen) circa 15,1 miljoen euro per jaar bedragen. In de huidige situatie is ongeveer 3,7 miljoen euro per jaar beschikbaar voor oeverbeheer bij de verschillende partijen, naast de incidentele middelen die het Wetterskip Fryslân beschikbaar stelt voor haar oevers als onderhoud nodig is.

In principe zijn alle partijen het er over eens dat een gezamenlijke aanpak noodzakelijk is. Met name de financiële consequenties voor partijen maakt dat er tot op dit moment nog geen overeenstemming is over de definitieve oplossing.

Doelstelling / beëage effecten: Het doel is om te komen tot een eenduidige en logische verdeling van de verantwoordelijkheden voor onderhoud en beheer van oevers langs vaarwegen in Fryslân. Hierdoor wordt de bevaarbaarheid van deze vaarwegen en de bescherming van functies langs deze vaarwegen voor de lange termijn geborgd

Het voorliggende voorstel om in te stemmen met een voorkeursvariant en deze verder uit te werken is een belangrijke eerste stap om dit doel te bereiken.

Risiko's : Oeverbeheer kost meer dan er aan budget beschikbaar is
Wanneer afspraken gemaakt worden om alle oevers (1760 km) te onderhouden, zal dit meer geld gaan kosten dan nu gereserveerd is.

De totale beheerskosten dienen door alle partijen gedragen te worden: overheden en niet-overheden. Hoe deze verdeling er uit ziet, hangt af van de uiteindelijk te kiezen variant. Aandachtspunt daarbij is dat juridisch gezien niet expliciet duidelijk te herleiden is wie waarvoor verantwoordelijk is.

Het juridische onderzoek naar de huidige provinciale werkwijze wijst uit dat gemeenten en provincie een (financiële) verantwoordelijkheid hebben voor de vaarwegen. Dit zal op langere termijn financiële gevolgen hebben voor provincie en gemeenten. De huidige werkwijze van de provincie, waarin de verantwoordelijkheid bij de aanliggende belanghebbende of eigenaar wordt gelegd, is waarschijnlijk niet in alle gevallen houdbaar.

Beheerautonomie versus onderhoudskwaliteit

Een aantal partijen uit de klankbordgroep (niet-overheden zoals Staatsbosbeheer, agrariërs en het Watersportverbond), maar ook het Waterskip Fryslân heeft aangegeven te willen gaan voor een gezamenlijke oplossing, maar dan wel met als voorwaarde dat beheerautonomie blijft bestaan. Beheerautonomie houdt in dat de verantwoordelijke beheerder zelf bepaalt waar, wanneer en hoe onderhoud aan de oevers gepleegd wordt. Dit kan ertoe leiden dat niet alle belangen op de gewenste wijze bediend worden.

Probleemoplossing	: <u>Bevindingen onderzoek</u> De afgelopen twee jaren zijn nodig geweest om de huidige situatie te inventariseren om de vier varianten uit de Startnotitie te kunnen onderzoeken. Dit met als doel om de geschiktheid van elke variant als mogelijke oplossing voor de verdeling van het oeverbeheer te bepalen. Het betreft de volgende varianten: <ul style="list-style-type: none">• Variant 1 (Startnotitie: variant 0): Huidige situatie• Variant 2 (Startnotitie: variant 1): Huidige situatie met een Plus• Variant 3 (Startnotitie: variant 2): Functionele benadering• Variant 4 (Startnotitie: variant 4): Vaarwegbeheerder is oeverbeheerder Bij het vaststellen van de Startnotitie in uw Staten is besloten dat toenmalige variant 3 (eigenaar = beheerder) niet uitgewerkt hoefde te worden. Wat deze varianten precies inhouden en hoe zij uit de inventarisatie komen, kunt u lezen in het bestuurlijke voorstel 'toedeling beheer en onderhoud oevers Friese vaarwegen' (zie bijlage 1, pagina 10 tot en met 16). Uitkomst van het onderzoek is dat elk van de vier varianten voor- en nadelen kent. Maar ook dat er geen duidelijke winnaar / voorkeur uit de bus komt.
--------------------------	---

Variant 5 (praktische functionele benadering)

In een poging om toch tot een passende oplossing te komen voor het oeverbeheer, hebben wij samen met Wetterskip Fryslân en gemeenten ervoor gekozen om naast de genoemde vier varianten, nog een extra variant op te stellen: variant 5, met als omschrijving 'praktische functionele benadering'.

Deze variant 5 is gebaseerd op de principes van variant 3 (functionele verdeling), aangevuld met positieve punten uit de overige varianten. Variant 5 is opgebouwd uit de volgende 4 onderdelen:

Deel A

De oevers waar het primaire belang duidelijk aan één partij toe te wijzen is (vanuit diens taak als overheid), vallen onder dit deel. Dit leidt tot de volgende toewijzing van circa 620 km oevers:

- Provincie: alle oevers langs beroepsvaarwegen;
- Waterschap: alle oevers langs recreatieve vaarwegen met een belangrijke afstroomfunctie en de natuurvriendelijke oevers (KRW-oevers);
- Gemeente(n): alle oevers ter bescherming van publieke functies binnen bebouwd gebied.

Deel C en D

We slaan deel B even over en maken eerst de stap naar deel C en D. Dit deel betreft de oevers die niet/nauwelijks van belang zijn voor het borgen van de vaarfunctie. De vaarweg is breed genoeg en achterstallig onderhoud gaat niet ten koste van de vaarfunctie van de vaarweg. De oever dient in dat geval vooral de belangen van de functie(s) op de wal.

In die gevallen wordt het oeverbeheer toegedeeld aan de aanliggende belanghebbende. Dit betreft circa 320 km aan oever. Daarbij betreft deel C de oevers waar een overheid belanghebbende is (ca. 130 km). Deel D (ca. 190 km) betreft de oevers waar het belang bij een particulier of instantie ligt.

Deel B

Wat resteert is circa 820 km aan oevers die zowel van belang zijn voor de vaarfunctie als voor functie(s) op de wal. Voor deze oevers wordt de partij met het grootste belang vanuit de functie op de wal verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud. Vanwege de aanwezige belangen vanuit de vaarweg kan deze beheerder aanspraak maken op een financiële bijdrage vanuit een in te stellen Oeverfonds. Dit Oeverfonds wordt gevuld door de provincie en gemeenten.

Alle vier delen zijn in tabel 1 nog eens kort toegelicht.

Deel	Areaal oevers <i>afgerond</i>	Toelichting
A	620 km 6,3 mln euro	Volledig bij overheid, vanuit belang <ul style="list-style-type: none"> - Provincie: oevers langs beroepsvaarwegen - Gemeenten: oevers met publieke (droge) functie in bebouwd gebied - Waterschap: oevers langs afstroming en KRW-oevers (natuurvriendelijk)
B	820 km 6,8 mln euro	Gedeeld belang (vaarweg & droge functie) <ul style="list-style-type: none"> - Beheer bij droge belanghebbende (overheid of particulier) - Meerkosten als gevolg van varen - Voorstel = oeverfonds voor dekking meerkosten (provincie + gemeente)
C / D	320 km C = 130 km 1,1 mln euro D = 190 km 0,9 mln euro	Beheer volledig bij droge belanghebbende: overheid (deel C) of particulier (deel D) <ul style="list-style-type: none"> - Ruime vaarwegen, daarmee vaarwegbelang ondergeschikt (en dus geen meerkosten voor oevers a.g.v. varen)

Tabel 1: Variant 5, arealen en kosten onderverdeeld naar A tot en met D

Hoe deze onderverdeling tot stand komt tussen deze delen is in bijlage 1.a schematisch weergegeven middels een beslisboom.

Verdere uitgangspunten

Naast bovenstaande invulling zijn de volgende uitgangspunten van toepassing op variant 5:

- De huidige afspraken rondom het oeverbeheer tussen overheden onderling worden in beginsel vervangen door nieuwe afspraken conform variant 5.
- De bestaande afspraken tussen overheid en niet-overheden blijven van toepassing;
- Beheerautonomie. Dat betekent dat de provincie als aanwijzende partij in beginsel geen onderhoudsplicht oplegt aan de andere partijen. Wel kunnen eisen gesteld worden aan de oeverconstructie wanneer een bijdrage vanuit het Oeverfonds gevraagd wordt;
- In het bestuurlijk voorstel is uitgegaan van een Oeverfonds waarin 2,2 miljoen euro per jaar beschikbaar is voor het oeveronderhoud in deel B.

Voor een nadere toelichting op variant 5 verwijzen wij u naar de webinar, die is gehouden op 4 oktober voor raadsleden, AB-leden van het Wetterskip Fryslân en u als Staten. Deze is terug te zien via de link www.fryslan.fr/oeversvaarwegen

**Foarkar-
oplossing /
Yntegrale
ôfwaging**

: Het proces vooraf

In totaal zijn vijf varianten onderzocht. Om te komen tot een gezamenlijke voorkeur, heeft de stuurgroep 'Oeverbeheer vaarwegen' (met daarin een bestuurlijke afvaardiging van provincie, Wetterskip Fryslân en gemeenten) de resultaten van het onderzoek beschouwd. Dit heeft geleid tot een voorstel (van de stuurgroep) om te kiezen voor variant 5. In bijlage 1 is dit voorstel verder uitgewerkt en onderbouwd. Daarna is dit bestuurlijke voorstel besproken in de dagelijkse besturen van de veertien (vaste wal) gemeenten en het Wetterskip Fryslân. Ook is het voorstel van de stuurgroep besproken in een klankbordgroep, bestaande uit onder andere Staatsbosbeheer, agrariërs en het Watersportverbond.

De uitkomst van deze raadpleging is in bijlage 2 weergegeven. Samengevat is het resultaat dat een ruime meerderheid van de colleges van B&W en het Wetterskip Fryslân de meerwaarde van variant 5 zien en daarom ook kunnen instemmen met variant 5 als voorkeursvariant. Ook de klankbordgroep heeft zich behoudens enkele kanttekeningen uitgesproken voor variant 5.

Wel hebben enkele gemeenten een voorbehoud gemaakt over de financiering. Er worden verder kanttekeningen geplaatst bij (de invulling van) het Oeverfonds en het laten vervallen van bestaande beheerafspraken tussen overheden.

Hieruit volgt dat een definitieve voorkeur nu nog niet aan de orde kan zijn. Een nadere uitwerking van variant 5 is nodig.

Voorlopige voorkeursvariant – variant 5

Op grond van bovenstaande stellen wij u voor om te kiezen voor variant 5 als voorlopige voorkeursvariant. Variant 5 geeft vanuit de verschillende belangen voor het gehele areaal duidelijkheid over welke partij verantwoordelijk wordt voor het oeverbeheer. In onderstaande tabel 2 is dit uitgewerkt.

Organisatie	Huidige situatie <i>areaal oevers [km]</i>	Variant 5 <i>areaal oevers [km]</i>
Provincie Fryslân	205	155
Wetterskip Fryslân	Niet vastgelegd †	750
Friese gemeenten	165	255
Landbouw	Niet geïventariseerd ‡	255
Natuurbeheerders	Niet geïventariseerd	120
Particulieren	Niet geïventariseerd	105
Overig	Niet geïventariseerd	120
Totaal (afgerond)		1760

Tabel 2: verschil huidige situatie en variant 5 (afgerond)

† Binnen het waterschap wordt wel degelijk onderhoud aan oevers gepleegd (denk aan regionale en lokale keringen, alsmede aan KRW-oevers/natuurvriendelijke oevers), maar deze zijn niet opgenomen in een beheerssysteem.

‡ Naar aanleiding van de Startnotitie is eerst alleen het areaal van de overheden geïventariseerd, omdat voor deze arealen vaak ook onderhoudsbudget gereserveerd wordt. Voor de overige partijen is dit niet geïventariseerd.

We stellen voor om een voorlopige keuze te maken en vragen u er mee in te stemmen om in ieder geval de volgende punten verder uit te werken:

- Governance en voeding Oeverfonds door provincie en gemeenten;
- Bestaande afspraken tussen overheden onderling (Turfroute);
- Nadere uitwerking van de onderhoudskosten en zoeken naar kostenoptimalisaties;
- Achterstallig onderhoud.

Terugvaloptie – variant 2

Het kan zijn dat de nadere uitwerking van variant 5 niet alle weerstand wegneemt of dat de financiering hiervan niet rondkomt. Daarom hebben wij er voor gekozen een terugvaloptie te benoemen en ook deze nader uit te werken.

Als terugvaloptie is in feite alleen variant 1 of 2 geschikt. Om toch een stap te zetten, stellen wij voor om variant 2 als terugvaloptie nader uit te werken. In deze variant neemt de provincie naast het huidige areaal haar verantwoordelijkheid voor in ieder geval de oevers langs alle beroepsvaarwegen. Ook omdat de provincie op deze vaarwegen grote schepen faciliteert terwijl het vaarwegprofiel (de breedte) hier niet altijd op ingericht is.

In variant 2 wordt daarnaast het provinciale beheer van oevers langs de minder intensief bevaren recreatieve vaarwegen (Dm-routes met minder dan 5.000 vaarbewegingen per jaar) 'afgestoten' en aan andere belanghebbende partijen toebedeeld.

Per saldo is deze variant voor de provincie iets duurder dan de huidige situatie (2,8 miljoen): de theoretische kosten stijgen naar 3,1 miljoen euro per jaar. Hierbij is nog geen rekening gehouden met de kosten en consequenties van juridische procedures over de beheerverantwoordelijkheid. De kans dat de rechter alsnog bepaalt dat de provincie moet meebetalen aan onderhoudsprojecten, is gezien de juridische analyse reëel.

Volledigheidshalve stellen we voor om variant 1 (huidige situatie) ook nader uit te werken. Dit als referentie om aan te geven wat de verschillen tussen de overblijvende varianten zullen zijn.

Minder geschikte varianten

De varianten 3 en 4 zijn als zodanig minder tot niet geschikt om als volwaardige variant te kunnen functioneren. Zie voor de onderbouwing hiervan bijlage 1 op blz. 12 tot en met 14.

:

Útfiering

Het Oeverfonds

Uitgaande van de keuze voor variant 5 als voorkeursvariant, stellen we hieronder inhoudelijke uitgangspunten voor. Wij zijn daarbij van mening dat deze punten kader stellend zijn voor de nadere uitwerking van het Oeverfonds.

Het Oeverfonds is een belangrijk instrument in variant 5. Het Oeverfonds is bedoeld voor cofinanciering van oevers waar weliswaar een vaarwegbelang is, maar waar het belang van de functie op de wal groter wordt geacht (deel B van variant 5). Variant 5 kan dan ook niet bestaan zonder het Oeverfonds.

Uit het onderzoek blijkt dat de provincie (en ook de gemeenten) juridisch gezien eigenlijk een grotere rol dienen te nemen in het oeverbeheer van de vaarwegen in categorie B. Aanleiding hiervoor is dat gaat om de oevers die van belang zijn om de vaarweg in stand te houden. De provincie en gemeenten zijn dan juridisch gezien mede verantwoordelijk voor het oeverbeheer.

Met het Oeverfonds geven provincie en gemeenten invulling aan deze verantwoordelijkheid. De exacte werking en governance van het Oeverfonds en de wijze waarop het Oeverfonds wordt gevuld, moeten nog nader uitgewerkt worden.

Punt van aandacht is de voeding van het Oeverfonds door provincie en gemeenten. In de voorbereiding is gesproken over een gelijke verdeling (50%-50%) tussen provincie en gemeenten, maar vanuit de gemeentelijke hoek is daar nogal wat weerstand tegen. Daarom is deze verdeling niet in het bestuurlijke voorstel van de stuurgroep opgenomen.

Om lange discussies tijdens de nadere uitwerking te voorkomen, stellen wij voor om wel een kader mee te geven voor deze verdeling. Daarbij achten wij een provinciale bijdrage van maximaal 50% passend. Het areaal dat binnen categorie B valt (en daarmee in aanmerking komt voor een bijdrage vanuit het Oeverfonds) is mede op aandringen van de gemeenten relatief omvangrijk geworden.

Effecten voor provinciaal areaal + financiering

Variant 5 heeft gevolgen voor het provinciale areaal aan te beheren oevers: in plaats van verspreide oevers, krijgt de provincie alle oevers langs de beroepsvaarwegen in beheer. Weliswaar neemt daarmee het aantal kilometers te beheren oevers af, maar de kosten per kilometer oever stijgen. Dit komt omdat de oevers langs beroepsvaarwegen zwaarder en mede daardoor duurder zijn.

Een globale raming van de kosten op basis van kentallen levert op dat de kosten voor beheer en onderhoud per jaar ca 100.000 euro lager worden dan de op dit moment in de begroting opgenomen 2,8 miljoen euro. Daarnaast zal de provincie echter een bijdrage moeten leveren aan het Oeverfonds.

Uitgaande van een 50%-50% verdeling tussen provincie en gemeenten, stijgen de kosten voor de provincie tot 3,8 miljoen euro per jaar. Dit is 1 miljoen meer[§] dan het nu beschikbare budget.

Voor deze meerkosten is momenteel geen dekking. De bovengenoemde bedragen zijn echter nu nog berekend op basis van een globale theoretische inschatting. De insteek is om in de nadere uitwerking te kijken op welke wijze deze kosten teruggebracht kunnen worden.

Betrekken van niet-overheidspartijen

Tot nu toe heeft het onderzoek zich vooral gericht op de overheden onderling. Ook om gezamenlijk een eenduidige koers te bepalen. Belangenvertegenwoordigers van “niet-overheids” partijen hebben via een klankbordgroep meegedacht.

In het latere vervolgtraject krijgen de niet-overheidspartijen en de particulieren uiteindelijk de gelegenheid om formeel in te spreken. In de komende fase van nadere uitwerking gaan we particulieren en belangenbehartigende instanties betrekken.

Monitoaring / evaluaasje : Het voorliggende voorstel betreft een principebesluit. Pas na de uitwerking kan een definitieve keuze worden gemaakt. Tot die tijd handhaaft de provincie haar huidige werkwijze.

In de nadere uitwerking zal ook stilgestaan worden bij de gedachte om de definitieve variant binnen twee tot vier jaar na inwerkingtreding te evalueren.

Stjoering : Het betreft hier een kaderstellend besluit, om focus te krijgen voor het vervolgproces (de nadere uitwerking). Via de lijn van de Bestuursrapportage (berap) zullen wij u informeren over de voortgang van het proces.

Ferfolch-proseduere : In onderstaand stappenschema staan de vervolgstappen die na besluitvorming in uw staten aan de orde zijn. Stap 1 (Startnotitie) en stap 2 (Voorlopig voorkeursalternatief) zijn dan afgerond. De overige stappen zijn:

Stap 3: Nadere uitwerking (1e helft 2021) + definitief standpunt (eind 2021)

De nadere uitwerking moet leiden tot een (zo veel mogelijk) gezamenlijk gedragen oplossing. Dit vraagt zowel besluitvorming binnen de gemeenteraden, het Algemeen Bestuur van het Wetterskip Fryslân. Uiteindelijk nemen uw Staten, met inachtneming van de besluiten van gemeenten en Wetterskip Fryslân, een definitief standpunt in.

Stap 4a: Ter inzage leggen definitief standpunt (eerste kwartaal 2022)

Nadat Provinciale Staten een definitief standpunt hebben ingenomen, volgt een formele inspraakprocedure, waarin iedere belanghebbende kan reageren.

[§] In het rapport ‘bestuurlijke voorstel’ staat op pagina 10 dat provinciale budgetten 1,1 miljoen euro bedragen. Dat is enkel het budget voor regulier oeverbeheer en daarmee niet volledig. In de begroting zijn ook andere budgetten beschikbaar, waarmee het totaal aan huidig binnen de provincie beschikbaar onderhoudsbudget voor oeverbeheer uitkomt op circa 2,8 miljoen euro per jaar.

Stap 4b: Formeel besluit Provinciale Staten (laatste kwartaal 2022)

Met inachtneming van alle inspraak reacties zullen Provinciale Staten een definitief besluit nemen over het beheer en onderhoud van oevers. Dit besluit bestaat uit drie onderdelen:

- Een kaart waarop te herleiden is wie primair verantwoordelijk is voor het beheer van welke oever;
- Een samenwerkingsovereenkomst tussen provincie en gemeenten betreffende het Oeverfonds;
- Een aanpassing van de Vaarwegenverordening Fryslân / Omgevingsverordening waarin het oeverbeheer formeel geregeld wordt.

Stap 5: In werking treden besluit

De nieuwe afspraken rondom het oeverbeheer langs vaarwegen kunnen vanaf 1 januari 2023 in werking treden.

Oare punten : Nadere informatie over variant 5 / webinar

Op maandag 05 oktober 2020 is een informerende webinar gehouden voor gemeenteraadsleden, AB-leden van het Wetterskip Fryslân en Statenleden. In deze webinar is de gedachte achter de voorkeursvariant 5 toegelicht en zijn diverse vragen hierover beantwoord. Deze webinar is terug te zien via www.fryslan.frl/oeversvaarwegen. Daar vindt u eveneens de Startnotitie en het bestuurlijke voorstel van de stuurgroep.

Overige aandachtspunten

Hieronder wordt een nadere toelichting gegeven op enkele kanttekeningen zoals die zijn aangekaart m.b.t. variant 5.

Bestaande afspraken tussen overheden

Uitgangspunt van variant 5 is dat bestaande afspraken tussen de overheden onderling komen te vervallen. Achterliggende gedachte is dat dergelijke afspraken vaak historisch zijn gegroeid en nu niet altijd meer logisch zijn. Daarmee passen ze veelal niet binnen de systematiek van variant 5 en leiden ze tot verbijzonderingen en mogelijk precedentwerking. Variant 5 begint daarom bij voorkeur met een schone lei.

Met name de gemeenten Opsterland en Ooststellingwerf ageren tegen dit uitgangspunt. Zij vinden dat de bestaande afspraken tussen provincie en beide gemeenten over de Turfroute al hebben geleid tot een duidelijke verdeling van het oeverbeheer langs deze vaarweg en bijbehorende kosten.

Hoewel wij de weerstand bij deze gemeenten begrijpen, stellen wij voor om in beginsel vast te houden aan dit uitgangspunt. Indien dit uitgangspunt in bepaalde gevallen tot onbillijke of onredelijke uitkomsten leidt, is er ruimte voor maatwerk.

Achterstallig onderhoud

Hoewel het niet in het bestuurlijke voorstel is opgenomen, heeft de gemeente Opsterland het punt van achterstallig onderhoud aangekaart. Haar opmerking is dat bij overdracht er geen sprake kan zijn van achterstallig onderhoud; De mening van Opsterland is dat dit voorafgaand aan overdracht weggewerkt dient te worden.

Hoewel dit een gangbaar principe is, is het de vraag of dit op dit gehele dossier van toepassing verklaard kan worden. Van vele oevers is nu namelijk geen beheerder bekend, noch een vastgesteld minimaal onderhoudsniveau. Ook is bij veel oevers onduidelijk wie de rekening van achterstallig onderhoud moet betalen.

Daarom stellen wij voor om in beginsel het principe van 'wegwerken achterstallig onderhoud' niet van toepassing te verklaren. In de nadere uitwerking zullen we nagaan wat de impact hiervan is en of maatwerkoplossingen haalbaar zijn als zich grote negatieve gevolgen voor doen.

Ljouwert,
Deputearre Steaten fan Fryslân,

drs. A.A.M. Brok, foarsitter

R.E. Bouius – Riemersma, MBA MCM, sekretaris

UTSTEL

Underwerp : **[Oeverbeheer vaarwegen] voorkeursvariant**
(01798097)

Provinsjale Steaten fan Fryslân

Nei it lêzen fan it útstel fan Deputearre Steaten fan Fryslân fan 01 desimber 2020, oangeande it 'Oeverbeheer vaarwegen – voorlopige voorkeursvariant'

Mei it each op

- de Startnotysje 'Oeverbeheer vaarwegen' sa 't dy troch Provinsjale Steaten fêststeld is op 25 april 2018;
- de útkomsten fan it ûndersyk nei oanlieding fan dizze Startnotysje;

Oerwagende dat :

- bliken docht dat it hjoeddeistige stânpunt fan de provinsje oangeande de oevers dy 't no net yn behear binne by de provinsje, juridysk sjoen net sûnder mear hâldber is;
- alle partijen graach mear dúdlikens hawwe wolle oer it behear fan de wâlskanten (oevers) lâns de farwegen yn de provinsje Fryslân;
- om dizze dúdlikens te ferkrijen, de foarkar fan de deistige bestjoeren (fan de gemeenten oan de fêst wal yn Fryslân, lyk as it DB fan it Wetterskip Fryslân) út giet nei fariant 5 'de praktyske funksjonele benadering';
- de fariant 5 noch net fier genôch útwurke is om hjiroer in definityf beslút nimme te kinnen;
- rjochting en ynstimming frege wurdt fan Provinsjale Steaten foar de fierdere útwurking;

Beslute :

1. Kennis te nemen van:
 - het bestuurlijke voorstel van de stuurgroep 'Oeverbeheer vaarwegen';
 - de standpunten van de colleges van Wetterskip Fryslân, de 14 "vaste wal" gemeenten en van de klankbordgroep over deze bestuurlijke voorkeur;
2. In te stemmen met variant 5 (praktische functionele benadering) als voorlopige voorkeursvariant en deze variant nader uit te werken;
3. In te stemmen met het Oeverfonds als onlosmakelijk onderdeel van variant 5 en bij de nadere uitwerking als kader mee te geven dat de provinciale inbreng in het Oeverfonds in beginsel maximaal 50% bedraagt;

4. Variant 2 (huidige situatie met een plus) als terugvaloptie nader uit te werken, met daarnaast variant 1 (huidige situatie) als referentie.

Sa fêststeld troch Provinsjale Steaten fan Fryslân yn harren iepenbiere gearkomste fan 21 jannewaris 2021,

drs. A.A.M. Brok, foarsitter

A.G. Rosier, griffier